

Budai Napló

XX.
évfolyam.
743. szám.

Buda érdekeit a várospolitikai, közgazdaság, társadalom, művészet és sport terén szolgáló újság. Előfizetése egy évre 280 kor., félévre 140 kor. Egy szám: 6 kor. Szerkesztőség és kiadóhivatal: I., Bors-utca 24. Telefon: 129-96.

Felelős szerkesztő:
VIRAÁG BÉLA.

Hirdetések ára: Egy hasáb széles, egy milliméter magas sor, egyszeri közlésénél 10 korona. 20 mm. magas hirdetés 200 K. Nyilttér sora 80 korona. Szöveg után 100, szöveg között 200 korona. — A hirdetések díja a megrendeléskor előre fizetendő.

1922.
május
21-én.

ZÁSZLÓT BONTOTT a budai Gazdaságpolitikai Párt.

A választási rendtartás hivatalos kényszerkorlátai, engedélyezési és terembiztosítási labirintusában csak hevenyészve és elkésve hívhatta össze a budai Vigadoba nagygyűlést május 19-én pénteken estére a Gazdaságpolitikai Párt.

Ennek dacára a Vigadó nagyterme színültig megtelt intelligens közönséggel, a választópolgárok értékes, súlyos részének képviselőivel, kiknek sorai között tekintélyes számban foglaltak helyet a budai nők, mintegy kifejezve azt, hogy ezt a pártot érzik leginkább a magukénak, ennek színezei közt helyezkedhetik el legotthonosabban a női lelkiület.

E megérzésnek fényesen igazat is

adott a gyűlés lefolyása, melyen amikor Szávay Gyulára került sor, ez a meleg és színeslelkű poétaember gyors találékonysággal és lebilincselő, bájos előadással olyan általános mosolyban fürdette meg a termet és olyan ünneplő kezelésben domborította ki a női párt idetartozóságát, jelentőségét és egyben ötleteivel, humorával egy foglalta azt le magának, hogy könnyek csillantak meg a hölgyek szemén a mély meghatódás és a humor egymásba szivárványozó fényében, színeiben.

Eseménye volt a nagygyűlésnek Gratz Gusztáv magas színvonalú, tudományos és politikai, egyszóval: gazdaságpolitikai nagy beszéde, me-

lyet a napisajtó kellően méltatott és Becsey Antal listavezető jelöltnek reális talajon mozgó, szónoki tökéletességgel felépített programbeszéde, melyet e lapunk élén közlünk.

Becsey Antal hetének mondhatnám az elmúlt hetet, ahol ez az impozáns tudású, gazdaságilag oly magasan kiálló egyéniség száz és száz színen tündököltette az ő tudását és minden szavából, minden mondatából kiérezhető volt, hogy mindazt amit mondott, szíve-lelke teljesen feldolgozta. Az ő megvilágításában a mi magyar éjszakánkba, gazdasági létünk sivár sötétjébe mégis téved valami fény, valami derengés, ha a politikusok rakétázó jelszavai helyett

a komoly meglátás, a pozitív öncél útján elindulunk a termelés irányában. Ott dereng a nemzet hajnala.

A nagygyűlést vezető elnöki tisztet dr. Lendl Adolf népszerű budai egyénisége töltötte be, szép megnyitó beszéde méltó praeludiumot nyújtott a méltóságos lefolyású gyűléshez.

A párt központi vezetősége részéről dr. Fayer Sándor és Horváth Károly vezérigazgatók jelentek meg az ülésen. A krónikairás tisztében a főváros sajtója gazdag képviselettel vett részt. Jelen voltak a párt összes jelöltjei. Szép és felvillanyozó jelenet volt a műszaki és budai ifjúság zárt sorokban való megjelenése az ülésen.

BECSEY ANTAL

programbeszédéből:

Az ország hajója ellenséges indultu vizeken hanyódik. Az ut, amely Trianontól Brüsszelen és Portorosén át Genuáig megfutott, csak csalódásokat hozott. Iránytű és határozott célkitűzés nélkül imbolyog hát tovább a hajó a maga hajótöröttjeivel; azzal a fájó, de pozitív meggyőződéssel, hogy egyelőre, s talán még sokáig kívülről nincs mit remélnünk!

Befelé kell hát orientációt keresnünk!

A helyzet idebenn is végtelenül zavaros. A politikai ütközőpontok száma az elmúlt két esztendő alatt nem csökkent, hanem szaporodott. Egységesnek hitt pártkeretek felbomlottak; újak alakultak. A politikai atmoszféra ma izzóbb, mint annakelőtte.

Pedig a pártzenvedélyek fellobogó lángjában megperzselődik és szárnyaszegetten hull le a magasan szálló gondolat; és hamuvá égnek el a nemzeti érzés gyümölcsöt ígérő virágai. Az emberi lét nagy igazságait felkutatni, a társadalomnak nagy problémáit megelemezni és megoldani csak pártoskodástól, elfogultságtól ment, tisztult meglátással, nyílt agygyal és tudományos elmélyedéssel lehet.

Melyek a mi legnagyobb és legégetőbb problémáink?

Meg kell teremteni a társadalmi,

erkölcsi és gazdasági erők egyensúlyát; helyre kell állítani a forradalmak által széttagolt jogfolytonosságot az alkotmányjogi és közjogi kérdések egész vonalán; és meg kell teremtenünk az állami és társadalmi élet egész területén azt a jogrendet, a törvényeknek azt az abszolút uralmát, amely a kulturának, társadalmak és államok életének alapja.

Igaz, hogy ennek a sokoldalú feladatkörnek mindegyik komponense egyaránt fontos. Mégis mint első az egyenlők között, ma a gazdasági kérdéseket helyezi előtérbe. Nemcsak azért, mert ezeket a kérdéseket közjogi, sokszor meddő, sokszor csak ellentéteket szító harcaiban csaknem teljesen elhanyagoltuk: hanem azért is, mert ezek a kérdések minden társadalmi és állami élet működésnek, evolúciónak forrását; a fizikai életet a legközvetlenebbül érintik. Ez a bázis, amelynek talajából a kultúra, az erkölcs, a lélek ideáljai fakadnak; de el is sorvadhatnak, míhelyt az élet elemi feltételei veszedelembé kerülnek.

Már pedig ma ez a helyzet. Nyomoruságban élünk, amely egyfelől a belső konszolidáció hiánya, másfelől a bosszuálló békeszerződés hatása alatt keletkezett. A nyomoruság is társadalmi erőkomponens,

de hatása destruáló. A nyomoruság a legnagyobb zsarnok, a testi és lelki lezüllés melegágya, a szervilizmus tenyésztője, az öntudatosság és függetlenség lefékezője, a kultúra, haladás béklyója.

Ne tévesszen meg bennünket, hogy ebben a nagy nyomoruságban vannak nagy vagyonokat keresők; hogy nyomor-országban vannak gazdag polgárai is. Potemkinfalvak ezek, amelyek összeomlanak, míhelyt alattuk az ország gazdasági talaja megrendül. Ezek a látszatvagyonok csak arra jók, hogy ebből a háttérből annál élesebben váljanak ki a városi polgárság, a középosztály és a dolgozó társadalom nyomoruságának konturjai.

Van-e hát ennek a nyomoruság jármában vergődő országnak fontosabb feladata, mint oly politikát inaugurálni, amely megelemezve bajaink okait, kellő gazdasági készültséggel, látókörrrel és nemzeti érdekeink helyes megítélésével a lerontott életviszonyok megjavítását teszi meg működésének tengelyévé. Erre a szerepre vállalkozott a Gazdaságpolitikai Párt.

Nem teljes összefüggő programot kíván adni. — A gazdasági kérdések területe oly oriai nagy, a gazdasági élet maga oly szövevényesen bonyolult, hogy azokat egy rövid előadás keretében kifejtteni

nem lehet. — De rá akar mutatni néhány oly gazdaságpolitikai főirányra, amelyek helyes megoldásától nemzetünk léte függ.

Az emberprobléma mint fajvédelmi feladat az elmúlt időkben sem képezte kellő állami gondoskodás tárgyát. A föld népe kivándorolni kényszerült, mer a latifundiumok elzárták előle a földszersz és új családalapítás lehetőségeit. A helyzet ma még felelősséggel teljesebb. A háboruban egy egész generáció pusztult el; a megmaradt 7¹/₂ millió magyarság számbeli és etikai erejét növelni nemcsak gazdaságunknak, hanem fajunk megerősödésének és érvényesülésének egyik sarkpontja. A csecsemő és anyavédelem, a gyermeknevelés és iskoláztatás, az ijesztő gyermekhalandóság sürgős és energikus intézkedéseket követel. A munkanélküliség is állandó vérvesszést okoz; a munkanélküli ipari munkásság ezrei mennek külföldre. Népoktatásügyünk reformja, a tanoncügy helyes megoldása és a munkaalkalmak teremtése elsőrendű kormányzati feladatok.

A tisztviselő probléma fajunk számbeli és erkölcsi kvalitásai szempontjából szintén más elbánást igényel. A köztisztviselő becsülete és gerincessége a közigazgatás becsületének és a társadalom gerincességének alapfeltétele. A nyomorgó köztiszt-

viselő állandó lelkiismereti harcban áll; a nyomorgó apa közködik a köz iránti köteleességűdással. A *fizetésrendezés* csak pillanatnyi segítséget jelent. Nyomon követi az államháztartás deficitjének rohamos emelkedése és pénzünk újabb elértektelenedése, és az *ujabb drágulás*. Amit az állam egyik kezével ad, azt az újabb drágulás fokozott mértékben lerontja. Segíteni csak *új életlehetőségek teremtésével, munkalehetőségekkel, életképességre nevelt generációval és a köztisztviselői pragmatika* törvényes megoldásával lehet.

Szociálpolitikai feladataink során a *tőke és a munka* közti viszony törvényes és intézményes szabályozása szükséges. A *munkás bére* nemcsak a kínálat és kereslet konjunkturális lehetőségeitől függjön; mint a termelő munka alkotó eleme különleges állami gondoskodásra tarthat számot. Ki kell építeni a *munkaügyi kodexet* a munkásköz-

vetitéstől a tőke és munka közti viszonyok szabályozásáig, *független birói jogkörrel körülbástyázott intézmény* vezetése és ellenőrzése alatt. A munkanélküliség, agkori biztosítás és rokkantság kérdései is törvényes uton rendezendők.

Termelőgazdaságunk három tényezője: a *földművelés, ipar és kereskedelem* között a szükséges harmonia biztosítandó. A *föld* kihasználása, lecsapolása, öntöző csatornák, tanyai vasutak, mezőgazdaságiipari és általában a termelés helyes megszervezése és irányítása által biztosítandó. A *föld* népét a gazdasági kultúra magasabb fokára kell emelnünk.

Az *ipari feladatok* között a *kis-és középipar* erőteljes támogatása mellett a *tömeggyártó nagyipar* érdekei is kellő védelemben részesítendőek. A *kisipar* önálló gazdaságot alanyokat teremt: érdeke az államnak ezt az osztályt kulturális képzésének fokozásával, megfelelő

hitelszervezet kifejlesztésével *önkormányzati szerveinek* kiépítésével és a *nyugdíj-intézmény* bevezetésével *magasabbrendű életképességnek* nevelni. A *nagyipar* helyes termelőpolitikával, céltudatos, de nem túltengő *vámpolitikával*, az export lehetőségek fokozásával és nálunk új iparágak fejlesztésével részesítendő erőteljes támogatásban.

A *kereskedelem* részére a szabad mozgás minden irányban fontos. Ne csináljon az állam erre nem hivatott, egyoldaluan favorizált drága intézményekkel konkurenciát a *legitim kereskedelem*. de segítse elő *külfélpviseletünk szakszerű kiépítésével* a kereskedelmi tevékenységet. Viszont a kereskedelem is legyen *nagystilű* és áldozatkész ott, ahol erre az ország közgazdasága és saját jól felfogott érdeke szempontjából arra lehetőség kínálkozik.

Mindezeket felül *öncélu, de realis nemzeti politikát* kell folytatnunk.

Szegények vagyunk, szükségünk van az *idegen tőke* támogatására; de csak akkor, *ha érte nem kell nemzeti vagyonsrészt adnunk cserébe*. Az a többször kísértő gondolat, amely vasutainkat, kikötőinket és egyéb nemzeti vagyonsrészeinket idegen tőke prédájául akarja odaadni, gazdasági defétizmus kóros tünete.

A gazdasági élet nemcsak nálunk, hanem Európaszerte, sőt az egész világon válságos helyzetben van. A gazdasági világrend nem tűri meg, hogy legyenek munkára kész országok, amelyeket életfeltételeiktől fosztanak meg. Ebbe bele kel pusztulnia nemcsak a legyőzötteknek, hanem a győzőknek is.

A termelő munka hatalmas eszközzel, amely alkot, épít, de ha kell-fegyver is tud kovácsolni jogai védelmére. Ezzel az eszközzel kívánja megcsinálni a *gazdaságpolitikai párt* az integer Magyarországot és benne az *egységes nemzetet*.

Hosszantartó, meg-megújuló ünneplésben volt része beszéde után *Becsey* Antalnak és azt a közvetlenséget, amellyel programját kifejtette, azt az arany meggyőződést, mely szavaiból kisugárzott, — kellően visszaadni nem is kísérlem meg. A közönség virággal kínálta, zsebkendőjét lobogtatta, amikor a zaj csillapultával sor került a nagygyűlés második illusztris szónokára.

Szavay Gyula zajos, üdvözlő taposok közt állt fel szólásra. Színes képekben jelenítette meg a lajstromos jelöltrendszer darumadarainak fennszálló V betűs sorát, élén *Becsey*vel. Negyedik évtizede áll vezérhelyen a gazdaságpolitikai rendszeres munkaterén a kamarai intézménynél. Hogyne volna termézetes programja a gazdaságpolitika, amikor az 35 évig hiven és szeretettel teljesített hivatali kötelessége volt. Jellemezte ennek az élet minden lépésére kiható körét. A kenyérünk, a lakásunk, a ruházódásunk, a vagyonunk, az adósságunk, az egészségünk és betegségünk, életbeli reményeink és csalódásaink, a bölcső, mely a házba jön, a koporsó, mely a házból kimegy, a nemzetszervezet egységbe-foglaló keretében mind, mind fontos gazdaságpolitikai mozzanat. A cse-csemő első sivalkodása, a haldokló utolsó sóhaja, egy-egy gazdaságpolitikai megnyilatkozás. És, ami a két véghatár közt megszólal, mind ugyanaz. És van számtalan kérdés, amit szem meg sem láthat, kéz meg sem foghat, a gondolat is csak háttározatlan körvonalakban sejthet, amit már csak a költészet szárnyai tudnak megérinteni, a társadalom-gazdasági tér nagy lelki problémái.

E nagy kérdés-komplexumoknak legjobb megértője a női szív. Egyéb-ként is a maga kis házi birodalmának legtokéletebb gazdaságpolitikusa a jó asszony. A családban a nevelő, az orvos, a pénzügyminiszter, a gazdasági, erkölcsi és társadalmi konszolidáció öre, gondviselője. Minden asszonnak itt a természetes helye a gazdaságpolitikai párton, ők annak legmegértőbb oszlopai.

Boldog, hogy ilyen nagy számban vannak itt a hölgyek. Mindig azon törte a fejét, hogy külön programbeszédet mond a nőknek. Csak rendeljék őt maguk elé a budai nők, intézzenek hozzá száz kérdést és ő legyen az örökös titkárjuk. Ugyis nőegyleti titkárságon kezdte közpályáját. A párt e részét nem is engedi át másnak. Külön szervezkedik a női táborral. Egyetlen nagy-ravágyása van, hogy ő az asszonyok képviselője legyen. A női szív az, aki a szívek, a lelkek igényét, örömet, baját egy elejtett szóból, jelből, egy hangból, egy költeménysorból jobban megtudja érteni, mint tiz prog-

rammbeszédből. A férfiak erre nem használhatók. Nem is kéri a férfiak szavazatát, azok csak szavazzanak *Becsey*re (de rá szavazzanak!) ő a budai nők szavazatát kéri egyedül. Ezt méltán kérheti is, mert az már megtörtént, hogy a budai férfiak (épen a *Krisztinában*) egy budai nőt választottak képviselőjüké, adják vissza tehát a kölcsönt most a budai nők s válasszanak meg egy *Krisztinabeli* férfit. Azonkívül arra is kéri a nőket, hogy neki, aki annyi autogrammot adott irodalmi ünnepek alkalmából a nőknek, most adják vissza ezeket az ő autogrammjukban az ajánlási ivre.

Mindezeket és sok más kedves dolgokat tüzetesen meg akarna tárgyalni azokban a külön programbeszédekben, melyeket szóban vagy írásban, prózában vagy versben okvetlen megkísérel az ő női pártjával.

Még az adó és közteher borzalmakat ismerteti s végül zászlót hajt *Becsey* Antal nagyarányú közszereplése és budai érdemei előtt, felhívja a férfiakat, hogy budai összetartással egy szálra rá szavazzanak.

A hölgyek zajos tapssal jutalmazák szónokukat s addig is, míg az előterjesztett kérélmeket mind teljesíthetik, virágokkal foglalózzák le szónoknál ígéreteiket.

A nagygyűlést megelőző estén, csütörtökön.

Kelenföldön

mondották el a programot ismertető beszédek *Becsey* Antal, azután *Király* Gyula a párt helyi jelöltje, a ki maga is a villamos vasutak tisztviselője, *Szavay* Gyula és a központ részéről *Bársony* Elemér volt miniszter, továbbá *Horváth* Károly fejtegették a párt eszméit ott, ahol a villamos vasutasok nagy tábora él és rokonszenvesen fogadta a pártot, mert annak szociális társadalmi és gazdasági iránya egészen kedvező való. A budai társadalom e jelentős részére a *villamos vasutak* alkalmazottaira különös nagy súlyt fektet a s ezért mondottak itt külön program beszédek a vezérek. A Gaál-féle vendéglő tágas kerthelyisége megtelt megértő hallgatósággal és a munkáról hazamenők is mind oda-illeszkedtek a kerítéshez külső közön-

ségnek s hallgatták éljeneztek az új eszméket, új gondolatokat bíró, új irányt mutató remek beszédek.

Szombaton a

Németvölgy

regényes, tündérszép ölében bontakozott ki a *Gazdaságpolitikai* zászló, a *Milits*-féle *Bélakertben*.

A hegyvidék messzefehérlő házaiból a tavaszi gyepszegés friss zöldjében körös-körül a *Bélakert* felé futó utakon buzgó férfiakkal és hölgyekkel találkozott a járőkelő, akik mind a *Milis* vendéglő barátságos ereszei alá igyekeztek.

Egészen megtelt a vendéglő nagy csarnoka feles számban választópolgár hölgyekkel és urakkal, akik a maguk igézetes ligetében akarták hallani a politikai tavaszodás szépen szóló madarait.

Né ebben nem is volt hiány, mert kiérkezett a párt egész vezérkara, egyetemben a jelöltekkel, *Becsey*, *Szavay*, *Lendl*, *Váli* Gábor versenyeztek egymással friss és gyönyörű beszédekkel. Az est hőse azonban ez alkalommal a szűkebb értelemben vett helyi jelölt: dr. *Hódy* Lajos volt, a budai hegyvidék népszerű vezérférfia, ki zajos helyeslések közt valószínű helyi programbeszédet mondott.

Hódy Lajos beszéde minden aktuális kérdést felölt és valami különös világitásba tudta helyezni, ami rendes sablonokon túl ment. Főszólyt a *tisztviselő kérdésre* vetett, melynek okos megoldása a nemzetnek is létkérdése. Részletesen foglalkozott a hegyvidék bajaival és ajánlott egyszerű megoldási módokat.

A hivatalos, vagy mondjuk „közjogi” aktus után ennyi egymás kedvelő ember között, akik ott maradtak vacsorára, gyönyörködéssel dőlve bele a lágy tavaszi estbe, — természetesen csakhamar meleggé és bensővé vált a hangulat, *Szavay* Gyula valami megvesztegetés révén kivitte, hogy megválasszák korelnőkké, mint ilyen azután kedélyes zsarnoksággal vette kezébe a további vezetést, és néhány humoros pohárköszöntő révén olyan szimpoziumot rendezett az estből, hogy emlékéft soká fogják őrizni annak résztvevői.

Vasárnap délelőtt

Óbudán

bontották ki ezt az új zászlót a *Kiskorona*-utcai iskola tornatermében. Négy párt tartott ebben az órában gyűlést *Óbudán* s így a közönség megoszlott. Ennek dacára leglátogatottabb volt a *Gazdaságpolitikai Párt* gyűlése, ahol rendkívül értékes közönség gyűlt össze, nagyrészt hölgyek, akik figyelmesen és nagy érdeklődéssel hallgatták *Hrivnyák* János iskolaigazgatót, helyi jelölt programját, aki az általános helyzetről mondott bevezetés után, áttért a kultúraemelésének nemzetvédő nagyfontosságú kérdésére, melyet megfelelő iskolareformok keresztülvitelével vél hathatósan előmozdítani.

Ilyen a 8 osztályú népiskola, felsőbb tagozataiban tanműhelylyel felszerelve, mely mint munkaiskola szerepelne, — gazdasági és szakirányú ipariskolák rendszeresítése, — középiskolák egy nivóra s így a polgári iskolák 8 osztályra való emelése. Azután a kerületben uralkodó sötét szociálpolitikai helyzetet világította meg ríktó, elijesztő példák-kal. Kimutatta, hogy a III. kerület a gyermekhalálozás és a tüdővész áldozatainak statisztikájában s ezért kellene a szűk, nedves, sötét lakások helyett az óbudai hegyvidék üres területein egészséges lakásokat építeni. A kerület számos forgalmi, lakásügyi bajának fölemlítése után a szent koronáról mondott költői szépségű képpel fejezte be beszédét.

Utána *Becsey* Antal mondotta el legszebb beszédeinek egyikét és *Szavay* Gyula igyekezett közelférközni a hölgyek szívéhez, hogy megnyerje őket a párt részére, ami a beszédet kísérő elismerésből ítélve, sikerült is neki.

Vasárnap este a

Kelenföld külső részén

a *Szabadságharanghoz* címzett vendéglőben jöttek össze az *Albertfalva* közelében elszórtan élő budai polgárok, ahol színes, meleg, szép estéje volt a pártnak.

Nem emlékszünk, hogy párt ilyen őszintén, ilyen gyorsan tudott volna összeforrtani az étellel, a nagyközönséggel, mint szerencsés budai listája utján a *Gazdaságpolitikai*. Ennek a pártnak *Budán* jövője van.